

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

VÅR REFERANSE
21/10888

DERES REFERANSE
21/3717

DATO
28.01.2022

Høring - endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften

Det vises til Barne- og familiedepartementets høringsbrev av 11. oktober 2021 om forslag til endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften. Finanstilsynet har fått utvidet høringsfrist til utgangen av januar 2022.

Departementet foreslår regelendringer som skal legge til rette for en mer effektiv saksbehandling, slik at personer med alvorlige gjeldsproblemer på en enklere og raskere måte kan komme frem til en gjeldsordning, og enkelte endringer i livsoppholdssatsene. Finanstilsynet støtter forslaget om å gjøre det enklere å oppnå gjeldsordning.

Høy gjeld i husholdningene og høye eiendomspriser har lenge vært, og er fortsatt, de viktigste sårbarhetene i det norske finansielle systemet. Mange husholdninger har svært høy gjeld i forhold til inntekten og boligens verdi. Disse er sårbare ved inntektsbortfall, økte utlånsrenter og boligprisfall.

Bankene har etter bankkrisen på begynnelsen av 1990-tallet hatt lavt mislighold og moderate tap på utlån til personkunder. Dette må ses i lys av at husholdningene har hatt en sterk inntektsvekst, renten har i lang tid vært svært lav, og boligprisene har økt mye. Myndighetene har iverksatt tiltak for å forebygge gjeldsproblemer hos sårbare husholdninger, blant annet ved å forskriftsregulere bankenes utlånspraksis. Det er likevel grunn til å anta at mange husholdninger kan få alvorlige gjeldsproblemer i et stressscenario med vesentlig renteoppgang og kraftig boligprisfall. Det vises til Finanstilsynets publikasjon Finansielt utsyn juni 2021, der virkningene for mislighold og tap på bankenes utlån i et slikt scenario er nærmere vurdert og anslått.

Hensynet til å forbedre situasjonen for personer med alvorlige gjeldsproblemer må veies opp mot hensynet til å ivareta kreditorers interesser og den enkeltes plikt til å oppfylle inngåtte avtaler. Et sterkt kreditorvern kan bidra til at kredittyster ikke grundig nok vurderer betjeningsevnen og om lånet er i kundens interesse, mens en omfattende adgang til gjeldsordning kan medføre at låntakere lettere tar opp gjeld de ikke kan betjene.

Utviklingen i kredittmarkedet de senere årene har vært preget av til tider svært aktiv markedsføring av lån. Dette gjelder særlig forbrukslån og såkalte omstartslån. Kredittysterne er profesjonelle aktører med gode muligheter til å forstå risikoen, mens kundene ofte mangler kunnskap til å forstå konsekvensene av eget låneopptak. Finanstilsynet har gjennom flere tilsyn avdekket at bankene ikke

foretar grundige kredittvurderinger og i mange tilfeller har gitt lån til personer med liten økonomisk evne til å kunne betjene lånet.

Finanstilsynet mener det er viktig at banker og andre finansforetak som driver utlånsvirksomhet, tar et samfunnsansvar for å beskytte enkeltpersoner mot for høy gjeldsbelastning. En enklere adgang til å kunne få gjeldsordning vil, alt annet likt, innebære økt tapsrisiko for banker og andre kredittyttere. Det vil samtidig bidra til at kredittytterne foretar grundigere vurdering av lånekundenes betjeningsevne før det ytes lån og dermed forebygge betalingsproblemer blant sårbare husholdninger.

Finanstilsynet støtter hensynene om at det bør bli enklere å oppnå gjeldsordning, at veien til økonomisk rehabilitering blir kortere og at brukerne bør få bedre veiledning og oppfølging. Utover dette har ikke Finanstilsynet synspunkter på vurderingene eller valgene av konkret løsning når det gjelder:

- Forslag om endringene av reglene om egenforsøk
- Digitalisering av søknadsprosessen
- Styrket veiledning og oppfølging av gjeldsordningsskyldnere
- Innbetaling av dividende, betalingsplaner mv.
- Skyldnere med næringsgjeld
- Gjeldsordningsperiodens lengde
- Oppgjør ved innbetaling av engangsbeløp
- En enklere og mer effektiv behandling av endrings saker
- Tilsidesettelse av gjeldsordning ("etterperioden")

I det følgende vil Finanstilsynet gi merknader til enkelte andre spørsmål som er reist i høringsnotatet.

Nylig stiftet gjeld

Etter gjeldende rett skal åpning av gjeldsforhandling nektes dersom det vil virke støtende for andre skyldnere eller samfunnet for øvrig. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på om størstedelen av gjelden er nylig stiftet. Det skal ses bort fra forsvarlig låneopptak til refinansiering eller til nødvendig bolig mv. Departementet ber om synspunkter på i hvilken grad nylig stiftet gjeld fortsatt bør være til hinder for å opprette gjeldsordning.

Finanstilsynet støtter forslag 1 om at nylig stiftet gjeld fortsatt skal inngå i den generelle vurderingen av om gjeldsordning kan anses støtende, men uten at det i loven fremheves som noe det særlig skal legges vekt på. Finanstilsynet er også enig i at det i den konkrete vurderingen av om det skal åpnes gjeldsordning, bør legges vekt på om kredittvurderingene har vært forsvarlige. En gjeldsordning bør som hovedregel ikke anses støtende dersom det nylig er innvilget lån til en søker som ikke har økonomi til å betjene lånet. Omfanget av gjelden, og typen gjeld, bør tillegges større vekt enn når gjelden er stiftet.

Finanstilsynet antar at også en oppmykning av vurderingen av om en gjeldsordning kan virke støtende, kan bidra til å skjerpe bankenes kredittvurderinger og ivaretagelse av kundenes behov på en god måte.

Kunngjøring og anmeldelse av krav, herunder bortfall av krav

Finanstilsynet har ikke synspunkter på departementets generelle vurderinger av reglene for kunngjøring og anmeldelse av krav. Finanstilsynets vurderinger nedenfor er begrenset til forslaget til regler om bortfall av krav som ikke er meldt innen den kunngjorte fristen.

Det foreslås en ny bestemmelse om at krav fra finansforetak eller inkassoforetak som ikke er anmeldt innen fristen som er kunngjort i Norsk lysingsblad, bortfaller når gjeldsordningen vedtas eller stadfestes. Finanstilsynet støtter forslaget. Det vil fortsatt være krav om at namsmannen skal sende gjenpart av kunngjøringen til kjente kravshavere. Finanstilsynet antar at namsmannen vil innhente gjeldsopplysninger fra gjeldsregisteret. Finanstilsynet er enig i at det må legges til grunn at finansforetak og inkassoforetak har rutiner for å følge opp kunngjøringer i Norsk lysingsblad.

Departementet ber også om synspunkter på om offentlige kreditorer og oppkrevdere, eksempelvis Skatteetaten, Lånekassen og Husbanken bør omfattes av reglene om bortfall av krav som ikke er meldt innen fristen.

Finanstilsynet antar at skyldneren normalt opplyser om krav fra offentlige kreditorer, og at namsmannen sender dem gjenpart av kunngjøringen i Norsk Lysingsblad. Særlig gjelder det skattekrav som namsmannen må forventes å etterspørre i alle gjeldsforhandlingssituasjoner. Finanstilsynet antar også at offentlige kreditorer og oppkrevdere, som Statens innkrevingsssentral, har rutiner for å følge opp krav på linje med finansforetak og inkassoforetak. I den grad det skulle oppstå situasjoner der krav fra offentlige kreditorer ikke fanges opp innen fristen, mener imidlertid Finanstilsynet at det vil kunne virke støtende om krav som skal ivareta felleskapets interesser, skal bortfalle. Tilsynet mener derfor at det ikke bør fastsettes en bestemmelse om bortfall av slike krav.

Gjeldsordning mer enn én gang

Departementet foreslår å lempe på kravet om at en person, som hovedregel, bare kan få gjeldsordning én gang.

Finanstilsynet antar at også dette forslaget kan bidra til å skjerpe utlåneres kredittvurderinger, og støtter forslaget. Finanstilsynet støtter departementets alternativ 1 om at tidligere gjeldsordning gjøres til ett av flere relevante momenter i vurderingen av om en gjeldsordning kan anses støtende.

Livsopphold og utbetaling til kreditorene

Departementet foreslår ikke konkrete regelendringer, men ber om høringsinstansenes syn på omtalen av problemstillinger knyttet til bl.a. nivået på livsoppholdssatsene. Finanstilsynet slutter seg til at personer under gjeldsordning må gis mulighet til å opprettholde en rimelig, men nøktern levestandard, men har ikke synspunkter på nivået på satsene, om poster som strøm, helse mv. bør holdes utenfor satsene, fordeling mellom ektefeller/samboere mv.

Solidargjeld og sameie i bolig

Departementet viser til at det er uklarhet om hvordan felles boliggjeld med ektefelle eller samboer skal behandles i en gjeldsordningssituasjon. I slike situasjoner er låntakerne normalt solidarisk ansvarlige for hele gjelden. Departementet opplyser at der skyldneren eier boligen alene, har det ikke vært vanlig å dele opp solidarfordringen i en gjeldsordningssituasjon. Uklarheten gjelder tilfeller der ektefelle/samboer som er solidarisk skyldner eier boligen sammen (har hver sin ideelle andel). I slike tilfeller eier de to solidarisk skyldnerne normalt en halvpart hver, men andre eierbrøker kan være aktuelle. Gjeldsansvaret kan uansett være et annet enn sameiebrøken.

Departementet foreslår at det i gjeldsordningsloven § 4-8 bokstav a om fordringer sikret ved pant i bolig tas inn en ny bestemmelse om at "omfatter panteretten hele boligen, mens skyldneren eier en ideell andel, behandles en tilsvarende andel av fordringen etter første og annet punktum". Som en følge av dette forslaget, foreslås det en bestemmelse i § 7-2 om at "ved pant i bolig som skyldneren eier en ideell andel av, bortfaller pantheftelsen i skyldnerens andel for den del av fordringen som faller bort etter § 4-8 første ledd bokstav a annet ledd".

Finanstilsynet støtter forslaget. Det er viktig for både enkeltpersoner med økonomiske problemer og långivere, å ha forutsigbarhet for hvordan felles bolig og felles gjeld skal behandles i en gjeldsordningssituasjon.

For Finanstilsynet

Morten Baltzersen
finanstilsynsdirektør

Nina Moss
avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Kopi til:
Finansdepartementet